

ŽELEZNÁ OPONA: IDEOLOGICKÉ ROZDĚLENÍ

Pracovní
list

1a

S koncem druhé světové války v květnu 1945 se brzy dostaly do popředí protiklady systémového konfliktu mezi vítěznými mocnostmi - Sovětským svazem na jedné straně a USA, Velkou Británií a Francií na straně druhé. Západní mocnosti s nedůvěrou pozorovaly počínající rozšiřování sovětské sféry vlivu v jimi obsazených zemích střední a východní Evropy. „Před jejich [sovětskou] frontou se spustila železná opona. Nevíme, co se děje za ní,“ telegrafoval britský premiér Winston Churchill svému americkému protějšku Harrymu S. Trumanovi několik dní po skončení války. O rok později se v projevu obrátil na americkou veřejnost a zdůraznil, že „nad evropským kontinentem se spustila železná opona“, čímž pojmenoval ono rozpoznatelné rozdělení Evropy. Krátce nato došlo ve střední a východní Evropě ke komunistickému převzetí moci, zatímco státy Západu byly liberálně demokratickými, parlamentními demokraciemi - resp. byly v tomto vývoji podporovány a chráněny USA.

 **Úkol 1:** Popište „železnou oponu“ názvy sousedících států. Použijte k tomu historickou mapu, např:

 www.diercke.de > Europa 1949 > Europa nach dem Zweiten Weltkrieg



 **Úkol 2:** Odkud pochází pojem „železná opona“? Společně se nad tím zamyslete a proveďte rešerši.

 **Úkol 3:** Jaký obraz Evropy tento pojem vyvolává? Co volba tohoto pojmu vypovídá o Churchillových očekáváníích vůči USA?

 **Úkol 4:** V roce 1946 Churchill ještě nedokázal odhadnout, kudy železná opona skutečně povede. V čem se mýlil? Porovnejte jeho projev s vyobrazením v atlase.

Využijte zdroj:  <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/projev-w-churchilla-na-univerzite-ve-fultonu-5-3-1946>

ŽELEZNÁ OPONA: VOJENSKY ZABEZPEČENÁ HRANICE

Pracovní
list

1b

Železná opona nebyla používána jen jako politická metafora rozdělení Evropy, ale označovala také vojensky zabezpečenou hranici mezi Západem a „východním blokem“.

Tuto hranici vybudovaly a udržovaly státy sovětské sféry vlivu - později známé jako Varšavská smlouva. Hranice nebyla uspořádána podle nějaké ustálené, jednotné struktury, ale vyvíjela se v závislosti na geografických podmínkách pohraničního regionu a aktuálních politických rozhodnutích. Když Německá demokratická republika v roce 1961 postavila Berlínskou zeď, reagovala tím na největší uprchlickou vlnu ve své historii. V oficiální mluvě se jednalo o „antifašistickou ochrannou zeď“, která měla chránit občany před (negativními) vlivy Západu. Zároveň tím vláda uzavřela poslední koridory pro uprchlíky z rozděleného Berlína.

 **Úkol 1:** Kromě „železné opony“ jsou v textu použity i další politické výrazy z období studené války. Jaké to jsou a jak jsou zde zdůrazněny?

 **Úkol 2:** Porovnejte to, jak byly různé hranice „železné opony“ uspořádány. Jak se například liší úseky německo-německé hranice od československo-německé hranice?

Proveďte rešerši ve skupinách a výsledky porovnejte:

 <https://www.begegnungsraum-geschichte.uni-passau.de> > česky > Materiály pro výuku > Železná opona > Faktické informace > Pohraniční zátarasy

 <https://www.bund.net> > Themen > Grünes Band > Grünes Band erleben > 360 Grad Erlebnistouren > Tour 3: durch das Werrabergland > kliknout a pak english

 <https://www.moderni-dejiny.cz> > Železná opona na česko - bavorské hranici v letech 1948 - 1989

 **Úkol 3:** Proti komu byla pohraniční opevnění namířena?

Fakta a čísla: Přesný počet útěků a pokusů o útěk není znám. Při pokusech o útěk bylo zabito nejméně 425 osob na vnitroněmecké hranici a 254 osob na československé hranici se Spolkovou republikou Německo, Německou demokratickou republikou a Rakouskem.

Zdroj:  Železná opona v Československu: Usmrcení na československých státních hranicích v letech 1948–1989.